

PEDAGOGIK MAHORAT FANINING PREDMETI, MAQSADI VA VAZIFALARI

Tojiyev Asadbek Shamsiddin o'g'li

Ravshanov Umidullo Sheraliyevich

Termiz davlat pedagogika institute talabalari

Annotatsiya: Mazkur maqolada pedagogik mahorat fanining o'qituvchi kasbiy shakllanishidagi o'rni, uning predmeti, maqsadi va vazifalari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil etilgan. Shuningdek, pedagogik mahoratning zamonaviy ta'lim tizimidagi dolzarbligi, o'qituvchi shaxsining kasbiy kompetentligini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik mahorat, pedagogik qobiliyat, kasbiy kompetensiya, pedagogik texnologiya, pedagogik muloqot, kreativlik, refleksiya.

Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, innovatsion yondashuvlarga asoslangan pedagoglarni tayyorlash jarayonida pedagogik mahorat fanining ahamiyati yanada ortib bormoqda. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni va "Oliy ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi"da o'qituvchining professional kompetentligini oshirish ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Shu boisdan pedagogik mahoratni shakllantirish, o'qituvchini kasbiy faoliyatga puxta tayyorlash, uning shaxsiy va kasbiy fazilatlarini rivojlantirish muhim pedagogik masala hisoblanadi.

Pedagogik mahorat – bu o'qituvchining kasbiy faoliyatida ta'lim va tarbiya jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchilarda ijodiy fikrlashni, mustaqil qaror qabul qilishni va axloqiy qadriyatlarni shakllantirish qobiliyatidir.

Pedagogik mahorat fanining predmeti — bu o'qituvchi shaxsining kasbiy shakllanish jarayoni, uning kasbiy bilim, ko'nikma, malaka va fazilatlarini rivojlantirish qonuniyatlari hamda samarali pedagogik faoliyatni amalga oshirish usullaridir. Ushbu fan pedagogik jarayonni boshqarish, kommunikativ madaniyat, muloqot texnikasi, o'qituvchining shaxsiy namunasi, tashabbuskorligi va innovatsion faoliyatga tayyorligini o'rganadi.

2. *Pedagogik mahorat fanining maqsadi*

Pedagogik mahorat fanining bosh maqsadi — bo‘lajak o‘qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish va ularni ta’lim-tarbiya jarayonida yuqori samaradorlikka erishishga tayyorlashdir.

Bu maqsad quyidagi yo‘nalishlarda amalga oshiriladi:

- o‘qituvchining shaxsiy pedagogik falsafasini shakllantirish;
- ta’lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish;
- o‘quvchilar bilan muloqot madaniyatini rivojlantirish;
- o‘qituvchining refleksiv fikrlashini, o‘z faoliyatini tahlil qilish ko‘nikmasini mustahkamlash.

3. *Pedagogik mahorat fanining vazifalari*

Pedagogik mahorat fani o‘z oldiga quyidagi asosiy vazifalarni qo‘yadi:

1. Bo‘lajak pedagoglarda kasbiy faoliyatning psixologik-pedagogik asoslarini o‘rgatish;
2. O‘qituvchining nutq madaniyati, muloqot etikasi va tashabbuskorligini rivojlantirish;
3. Pedagogik vaziyatlarda to‘g‘ri qaror qabul qilishni o‘rgatish;
4. Pedagogik texnika, dars o‘tish metodlari va ta’lim jarayonini boshqarish ko‘nikmalarini shakllantirish;
5. Kasbiy etikani, insonparvarlik va milliy qadriyatlarga sodiqlikni mustahkamlash;
6. O‘qituvchining ijodkorlik, empatiya va tashabbuskorlik sifatlarini rivojlantirish.

4. *Pedagogik mahoratning zamonaviy talablari*

Bugungi o‘qituvchidan quyidagi kompetensiyalar talab etiladi:

- axborot-kommunikatsion texnologiyalardan samarali foydalanish;
- talabalarda tanqidiy va kreativ fikrlashni rivojlantirish;
- interfaol metodlardan foydalanish;
- milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan tarbiya berish.

Pedagogik mahorat nafaqat kasbiy mahoratni, balki shaxsiy yetuklikni ham nazarda tutadi. Chunki har bir o‘qituvchi – bu nafaqat bilim beruvchi, balki yosh avlod uchun ibrat manbai hamdir.

Pedagogik mahorat — bu o‘qituvchining kasbiy faoliyatida muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo‘lgan bilim, ko‘nikma, malaka, fazilat va shaxsiy sifatlar majmuasidir. U o‘qituvchining nafaqat dars jarayonidagi, balki o‘quvchi bilan kundalik muloqotdagi xatti-harakatlarida, muomala madaniyatida, tashabbuskorligida namoyon bo‘ladi.

Pedagogik mahoratning shakllanishi bir necha bosqichda kechadi:

1. Nazariy tayyorgarlik bosqichi – pedagogik va psixologik bilimlarni o‘zlashtirish.
2. Amaliy tajriba bosqichi – olingan bilimlarni ta’lim jarayonida qo‘llash, kuzatish va tahlil qilish.
3. Refleksiya bosqichi – o‘z faoliyatini tahlil qilish, xatolar ustida ishlash, o‘zini rivojlantirish.

Mazkur fan o‘qituvchini “insonparvar pedagog” sifatida tarbiyalaydi. Chunki pedagogik mahoratning markazida — inson shaxsi, uning qadr-qimmati va rivojlanish imkoniyatlari turadi.

O‘qituvchining pedagogik mahorati quyidagi asosiy komponentlardan iborat:

- Pedagogik bilimlar – ta’lim-tarbiya jarayonining qonuniyatlarini bilish;
- Pedagogik texnika – nutq madaniyati, mimika, pantomimika, ovoz ohangi, auditoriyani boshqarish;
- Pedagogik muloqot – o‘quvchilar bilan sog‘lom, samimiy va samarali aloqa o‘rnatish;
- Pedagogik ijodkorlik – yangi g‘oyalarni ilgari surish, darsni innovatsion shakllarda tashkil etish;
- Refleksiya – o‘z faoliyatini tahlil qilish, natijalarni baholash va yangilanishga intilish.

Pedagogik mahoratning mohiyati shundaki, u shaxsiy sifatlar (mehr, sabr, bag‘rikenglik, adolat, ijobiy kayfiyat) bilan kasbiy kompetensiyalarni uyg‘unlashtiradi. Shu bois, har bir o‘qituvchi o‘z ustida tinmay ishlasa, o‘zini takomillashtirsa, jamiyatning eng e’tiborli a’zolaridan biriga aylanadi.

Zamonaviy yondashuvlar

Bugungi ta'limda pedagogik mahorat quyidagi zamonaviy yondashuvlar asosida baholanadi:

- Kompetensiyaviy yondashuv – o'qituvchi faqat bilim emas, balki ularni amalda qo'llay olish ko'nikmasiga ega bo'lishi kerak;
- Innovatsion yondashuv – yangi pedagogik texnologiyalar, AKT, interfaol metodlardan foydalanish;
- Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv – o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olish;
- Refleksiv yondashuv – o'qituvchining o'z faoliyatini tahlil qila bilish qobiliyatini rivojlantirish.

Pedagogik mahoratning rivojlanish darajasi o'qituvchining ijtimoiy mas'uliyati, kasbiy motivatsiyasi, axloqiy pozitsiyasi bilan chambarchas bog'liqdir.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, pedagogik mahorat fani – bu o'qituvchi shaxsining kasbiy kamolotini ta'minlovchi asosiy fanlardan biridir. U nafaqat pedagogik bilim va ko'nikmalarni, balki shaxsiy fazilatlarni, muloqot madaniyatini, ijodiy yondashuvni va o'z-o'zini rivojlantirish ehtiyojini ham shakllantiradi. Zamonaviy ta'lim sharoitida har bir pedagog o'z ustida ishlashi, innovatsion metodlarni o'zlashtirishi, o'quvchi shaxsini hurmat qilish va unga individual yondashish tamoyillariga amal qilishi zarur. Shundagina u chinakam pedagogik mahorat egasiga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. — Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni PF-5847. "Oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida". — Toshkent, 2019.
3. Karimov A. Pedagogik mahorat. — Toshkent: TDPU nashriyoti, 2021.
4. Xodjayev N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. — Toshkent: Fan, 2018.
5. Hasanboeva O., Yo'ldoshev J. Pedagogik mahorat asoslari. — Toshkent: O'qituvchi, 2020.